

Hoe de Moderne Vijfkamp in een nieuw jasje werd gestoken – het verdwijnen van de paardensport

Tijdens de Olympische Zomerspelen van 2020 in Tokyo, die in 2021 werden gehouden vanwege de coronacrisis, zorgde het schandaal rond de Duitse atlete Annika Schleu en haar coach Kim Raisner tijdens het paardensportonderdeel van de Moderne Vijfkamp voor felle discussies. Annika Schleu stond op het punt de gouden medaille te veroveren totdat Schleu's toegewezen paard, Saint Boy, weigerde te springen, wat leidde tot een emotionele uitbarsting van Schleu en controversiële gedragingen van Raisner, die haar aanmoedigde om het paard meerdere keren te slaan met de zweep. "Raak hem hard. Raak hem!" riep Raisner vanaf de zijlijn. Schleu verkocht vervolgens meerdere klappen met de zweep op de kont van Saint Boy. Ook sloeg Raisner zelf met haar vuist op de achterhand van Saint Boy. Later werd ze dan ook gediskwalificeerd wegens het slaan van het paard vanaf buiten de ring door het Uitvoerend Bestuur van de Union Internationale de Pentathlon Moderne (UIPM)^{1,2,3,4}. Dit incident maakte veel los onder dierenliefhebbers en leidde uiteindelijk tot het schorsen van het paardensportonderdeel uit de Moderne Vijfkamp vanaf de spelen in 2028 (Los Angeles)^{3,4}.

Geschreven door Lieve Klomp,
Bachelordiploma Diergeneeskunde

De geschiedenis van de Vijfkamp

De Moderne Vijfkamp is bedacht door Pierre de Coubertin, een van de grondleggers van de Moderne Olympische Spelen, en is sinds 1912 onderdeel van de Olympische Spelen. De sport bestaat uit vijf onderdelen: schermen, zwemmen, schieten, lopen en paardrijden. Tijdens de Moderne Vijfkamp staat de zoektocht naar de ultieme

Olympiër centraal: de unieke combinatie van sporten maakt het dan ook vaak een spektakel om naar te kijken^{5,6,7}. De Vijfkamp, ook wel het Pentatlon genoemd, was al onderdeel van de Olympische Spelen in de klassieke oudheid (776-393 v.C.). Destijds bestond deze vijfkamp uit hardlopen, worstelen, verspringen, speerwerpen en discuswerpen. Het winnen van de

Klassieke Vijfkamp werd beschouwd als de hoogste eer, waarbij de winnaar als Kampioen van de Spelen werd gezien⁸. In 1896 stelde Pierre de Coubertin voor om de Klassieke Vijfkamp op te volgen met een Moderne Vijfkamp,

die vanaf 1912 werd geïntroduceerd. Zijn oorspronkelijke idee was dat deze sport de vaardigheden zou testen die een soldaat nodig zou hebben om zich achter vijandelijke linies te begeven. Dit concept werd geïnspireerd door een legende uit de achttiende eeuw, waarin een officier te paard een belangrijke boodschap moest afleveren bij een commandant. Tijdens zijn missie werd hij aangevallen in vijandig gebied en moest hij zichzelf verdedigen met pistool en zwaard. Vervolgens zwom hij door een woeste rivier om de boodschap uiteindelijk te voet af te leveren^{7,8,9}. Sinds 2012 is deze vijfkamp eigenlijk een vierkamp omdat de onderdelen hardlopen en pistoolschieten zijn samengevoegd⁷.

Het onderdeel paardensport

Het onderdeel paardrijden is een van de vijf onderdelen die worden beoefend bij de Moderne Vijfkamp. De volgorde waarop de verschillende onderdelen worden uitgevoerd wisselt regelmatig: soms beginnen de deelnemers met paardrijden en soms eindigen ze ermee. Tijdens de discipline wordt er een springparcours van 9 hindernissen van minstens 90 cm hoogte afgelegd. Ze rijden hierbij niet op hun eigen paard, maar krijgen een onbekend paard toegewezen door

middel van loting. Een paard wordt aan twee ruiters toegewezen en zal dan ook twee keer het parcours moeten afleggen. Voorafgaand aan de wedstrijd krijgen ze twintig minuten de tijd om dit paard te leren kennen en in te rijden, waarbij maximaal vijf oefensprongen mogen worden gemaakt^{5,7,10,11}. En precies dit is het probleem met alle gevolgen van dien. Ten eerste leveren organisatoren niet altijd geschikte paarden, en de kwaliteit van de paarden kan aanzienlijk variëren. Bovendien hebben de atleten vaak niet de nodige rijvaardigheden, wat leidt tot gevaarlijke situaties voor zowel mens als dier en ook het dierenwelzijn komt hiermee in het gedrang. Dit roept de vraag op wat dit onderdeel nou eigenlijk precies met paardensport te maken heeft. Vele ruiters trainen jarenlang, dag in dag uit, met hun eigen paard om het internationale topniveau te bereiken. Dit vereist niet alleen vaardigheden, maar ook een speciale band tussen paard en ruiter, die essentieel is om deze prestaties te kunnen leveren^{10,12}. Ook de KNMvD maakte hier een statement over¹². Daarbij zijn ook de regels in het springparcours anders dan de regels in de reguliere springsport. Zo mag een ruiter die van zijn paard valt, opnieuw opstappen en verder rijden. Daarnaast moet bij twee weigeringen op dezelfde hindernis, de hindernis worden overgeslagen en worden doorgereden naar de volgende hindernis¹¹.

Het incident en wat daarna volgde

Na het incident rondom Annika Schleu, ontstond er een storm aan reacties. De social license to operate keurde het incident af, wat leidde tot talloze protestberichten op social media. Na het voorval op 6 augustus 2021 maakte de UIPM dan ook een officieel statement waarin ze aangaf dat er al veranderingen in de pijplijn zaten vanwege de nieuwe opzet van de Moderne Vijfkamp, die in

2022 van kracht wordt voor de Olympische cyclus van 2024 in Parijs. “Paardenwelzijn en de veiligheid van atleten staan centraal in dit proces”, verklaarde de UIPM¹³. Dit zou dan ook uitvoerig worden besproken op het UIPM 2021 Congres in november om zo “de toekomst van het paardrijden in de Moderne Vijfkamp veilig te stellen”. Maar ze benadrukten ook dat de “onvoorspelbaarheid van atleten, die op onbekende, getrokken paarden rijden, met slechts 20 minuten om elkaar te begrijpen, deel uitmaakt van het dramatische spektakel dat de Moderne Vijfkamp uniek en meeslepend maakt”¹³.

De UIPM wachtte echter niet tot november en kondigde op 12 augustus al een aantal maatregelen aan. Zo stelden ze zowel een tuchtcommissie als een werkgroep samen om de wedstrijd van Tokyo uitgebreid te evalueren en na te denken over manieren om toekomstige problemen te voorkomen. Deze werkgroep zal ook beoordelen of er wijzigingen nodig zijn in de

ethische code van de UIPM met betrekking tot het welzijn van de paarden, en indien nodig wijzigingen voorstellen. Verder zullen er aanpassingen worden gemaakt in het parcours met minder sprongen en lagere, eenvoudigere hindernissen. Daarnaast zal de UIPM een nieuwe reeks richtlijnen en online leermiddelen voor paardenwelzijn aanbieden aan zowel atleten als coaches. Dr. Klaus Schormann, voorzitter van de UIPM, zal bovendien een ontmoeting hebben met Ingmar de Vos, voorzitter van de Internationale Hippische Federatie (FEI), naar aanleiding van diens aanbod om expertise en inzichten te verschaffen op het gebied van paardenwelzijn¹⁴.

Even later, op 6 september 2021, kwam het tuchtpanel met de uitslag. Ze stelden vast dat de

Figuur 1: Annika Schleu met Saint Boy in Tokyo op de Olympische Spelen van 2020

Bron: Eurosport.nl

coach, Kim Raisner, die Duitsland vertegenwoordigde, de UIPM-competitieregels had overtreden door Saint-Boy te slaan en haar atlete aan te

moedigen hetzelfde te doen. Raisner werd hiervoor terecht gediskwalificeerd en kreeg

een waarschuwing voor verdere maatregelen bij herhaling. Daarnaast werd ze verplicht een module te volgen over humane behandeling van dieren. Opvallend is dat Annika Schleu niet schuldig werd bevonden aan buitensporig gebruik van de zweep en/of sporen. Volgens de commissie was de situatie wel schrijnend voor zowel mens als dier, maar werd er geconcludeerd dat er geen sprake was van dierenwelzijnsproblemen, ondanks dat Schleu het paard meermaals hard heeft geslagen met de zweep¹⁵. Dit werd waarschijnlijk niet als buitensporig gezien omdat het paard staakgedrag vertoonde, wat juist controversieel is. Dit roept vragen op over de grenzen van toelaatbaar gedrag in de sport en de interpretatie van dierenwelzijnsregels. Bovendien wekt het de indruk dat het mishandelen van dieren in bepaalde omstandigheden wordt getolereerd. Het publiek bleef dan ook vragen om het schorsen van het onderdeel paardrijden uit de Moderne Vijfkamp.

Begin november 2021 maakte de UIPM dan ook in een brief bekend dat vanaf de Olympische Spelen van 2028 in Los Angeles de paardensport geen onderdeel meer zal zijn van de Moderne Vijfkamp. Ze gaan op zoek naar een vervangend onderdeel¹⁶. Voor de Olympische Spelen van 2024

bleef het paardrijden nog wel onderdeel van de competitie, aangezien de Moderne Vijfkamp

voor Parijs reeds was bevestigd¹⁶. Uiteindelijk maakte de UIPM in november 2022 bekend dat een obstakelparcours de paardensport zal vervangen¹⁷.

Niet het enige incident

Het incident rondom Annika Schleu tijdens de Spelen van Tokyo zou de indruk kunnen wekken dat misstanden bij het onderdeel paardrijden zeldzaam zijn. Maar niets is minder waar. Ook op eerdere Olympische Spelen zijn soortgelijke problemen zichtbaar geweest. Zo toont beeldmateriaal van de Spelen in Londen (2012) verschillende ruiters die slordig rijden, meerdere balken afwerpen en te maken krijgen met weigeringen van hun paard. Sommige paarden vertonen zelfs duidelijk staakgedrag, met als dieptepunt een paard dat bij het steigeren achterovervalt. Het aantal foutloze ronden in Londen was op één hand te tellen, zowel bij de mannen als de vrouwen^{11,18}.

De spelen van 2024

Ondanks het tumultueuze incident in Tokyo, besloot Annika Schleu dat ze haar olympische carrière niet op die manier wilde afsluiten. Ze wilde laten zien dat ze had geleerd beter met de paarden om te gaan en zette haar zinnen op de Spelen van 2024 in Parijs¹⁹. Helaas ging ook hier niet alles vlekkeloos. Hoewel Schleu dit keer kalm bleef, weigerde haar toegewezen paard wederom. Beelden van het incident circuleerden opnieuw op sociale media. Ook andere ruiters ervaarden meerdere problemen met hun paarden²⁰.

De gebeurtenissen in Parijs hebben nogmaals bevestigd dat de beslissing om paardensport uit de Moderne Vijfkamp te halen waarschijnlijk de juiste is. Dit is echter niet alleen een probleem

binnen de Vijfkamp; ook in de professionele paardensport blijft controversie bestaan. Zo ontstond er vlak voor de Spelen in Parijs ophef rondom dressuuramazone Charlotte Dujardin²¹. Hoewel dit een andere discipline betreft, laat het zien dat de discussie over dierenwelzijn in de paardensport breed gevoerd moet blijven worden.

Referenties

1. Tokyo 2020 | Drama bij de Moderne Vijfkamp: paard weigert (6 augustus, 2021). Eurosport.nl. Geraadpleegd op 07-07-2024. https://www.eurosport.nl/moderne-vijfkamp/tokyo-2020/2021/tokyo-2020-drama-bij-de-moderne-vijfkamp-paard-weigert_vid1523286/video.shtml
2. UIPM Official Statement: Kim Raisner (Ger) disqualified from Tokyo 2020 Olympic Games (7 augustus, 2021). uipmworld.org. Geraadpleegd op 22-07-2024. <https://www.uipmworld.org/news/uipm-official-statement-kim-raisner-ger-disqualified-tokyo-2020-olympic-games>
3. Moderne vijfkamp, olympisch sinds 1912, na Spelen van 2024 zonder paardrijden (4 november, 2021). nos.nl. Geraadpleegd op 07-07-2024. <https://nos.nl/l/2404378>
4. Moderne vijfkamp stopt met paardenonderdeel (4 november, 2021). dierenrecht.nl. Geraadpleegd op 07-07-2024. <https://www.dierenrecht.nl/nieuwsartikelen/moderne-vijfkamp-stopt-met-paardenonderdeel>
5. De Olympische Moderne Vijfkamp (z.d.). sportonderscheidingen.nl. Geraadpleegd op 07-07-2024. <https://www.sportonderscheidingen.nl/moderne-militaire-vijfkamp>
6. Bouwmeester, C., Delwel, E., Mantoua, T., Nippel, A., Rotte, K., Sassenus, S. (1985). Kroniek van de 20ste eeuw [tot en met 1940]. dbnl.org. Geraadpleegd op 07-07-2024. https://www.dbnl.org/tekst/bouw029kron01_01/bouw029kron01_01_1351.php#:~:text=De%20Coubertin%20aanvaardde%20aanvankelijk%20de,de%20Olympische%20gedachte%20tot%20stand
7. Hilgersom, M. (21 juli 2021). Olympische Spelen 2020 | Alles wat je moet weten over de Moderne Vijfkamp in Tokio. eurosport.nl. Geraadpleegd op 07-07-2024. https://www.eurosport.nl/moderne-vijfkamp/tokyo-2020/2021/olympische-spelen-2020-alles-wat-je-moet-weten-over-de-moderne-vijfkamp-in-tokio_sto8428399/story.shtml
8. Geschiedenis van de vijfkamp (z.d.). sportonderscheidingen.nl. Geraadpleegd op 07-07-2024. <https://www.sportonderscheidingen.nl/geschiedenis-van-de-vijfkamp>
9. Blaga, L. (2019). The history of pentathlon competitions. sciendo.com. <https://intapi.sciendo.com/pdf/10.2478/kbo-2019-0087>
10. Von Piekartz, H. (13 november 2022). Controversieel onderdeel paardrijden verdwijnt bij olympische vijfkamp, atleten moeten nu hindernisparcours afleggen. volkskrant.nl. Geraadpleegd op 08-07-2024. <https://www.volkskrant.nl/cs-be4ddf4a/>

11. Modern Pentathlon – Women Riding – London 2012 Olympic Games (12 augustus 2012). YouTube.com. Geraadpleegd op 22-07-2024. <https://www.youtube.com/live/MzMSB7Wc-3Y?si=0OyyesamdQnA2u3T>

12. Statement onderdeel paardrijden moderne vijfkamp (z.d.) knmvd.nl. Geraadpleegd op 08-07-2024. <https://www.knmvd.nl/statement-onderdeel-paardrijden-moderne-vijfkamp/>

13. UIPM official statement: horse welfare and athlete safety in modern pentathlon (8 augustus 2021). uipmworld.org. Geraadpleegd op 22-07-2024. <https://www.uipmworld.org/news/uipm-official-statement-horse-welfare-and-athlete-safety-modern-pentathlon>

14. UIPM introduces new measures to urgently improve horse welfare in modern pentathlon (12 augustus 2021). uipmworld.org. Geraadpleegd op 22-07-2024. <https://www.uipmworld.org/news/uipm-introduces-new-measures-urgently-improve-horse-welfare-modern-pentathlon>
15. UIPM disciplinary panel: Kim Raisner and Annika Schleur (Ger) (6 september 2021). uipmworld.org. Geraadpleegd op 22-07-2024. <https://www.uipmworld.org/news/uipm-disciplinary-panel-kim-raisner-and-annika-schleu-ger>
16. Open letter to pentathletes (4 november 2021). uipmworld.org. Geraadpleegd op 22-07-2024. <https://www.uipmworld.org/news/open-letter-pentathletes>
17. UIPM 2022 congress: 83% says yes to obstacle discipline (12 november 2022). uipmworld.org. Geraadpleegd op 22-07-2024. <https://www.uipmworld.org/news/uipm-2022-congress-83-say-yes-sobstacle-discipline>
18. Modern Pentathlon - Men Riding - London 2012 Olympic Games (11 augustus 2012). YouTube.com. Geraadpleegd op 22-07-2024. <https://www.youtube.com/live/rg7Psi5qSMI?si=jRJQKQieYiuAsuW8>
19. Kappelle, T. (10 augustus 2024). Moderne Vijfkamp | “Wil niet zo herinnerd worden” - Hoofdrolspeelster drama gaat door. Eurosport.nl. Geraadpleegd op 15-09-2024. https://www.eurosport.nl/moderne-vijfkamp/moderne-vijfkamp-wil-niet-zo-herinnerd-wordsen-hoofdrolspeelster-in-paardrij-drama-gaat-door_sto8725302/story.shtml
20. Filmpje van TikTok. Geraadpleegd op 15-09-2024. <https://vm.tiktok.com/ZIJWNdc1R/>
21. Charlotte Durjardin whips horse more than 20 times in video shared with the Guardian. YouTube.nl. Geraadpleegd op 15-09-2024. <https://youtu.be/KcudpwRpLgg?si=A31MQW49VBjHnCfM>